08/05/2019

Σχόλια στο ανακοινωθέν των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών Μ. Ανατολής

/ Γνώμες

Κείμενο σχετικά με την σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών Μέσης Ανατολής που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Απρίλιο στην Κύπρο εξέδωσε ο Επίσκοπος Καρπασίας κ. Χριστοφόρος.

Ακολουθεί η τοποθέτηση του Επισκόπου Καρπασίας:

Ὡς γνωστόν τήν 18ην Ἀπριλίου πραγματοποιήθηκε στήν Κύπρο, ἴσως μία ἀπό τίς πιό σημαντικές καί ἐλπιδοφόρες Συνάξεις Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ Σύναξη αὐτή ἦταν πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ Χρυσοστόμου Β΄, ἡ ὁποία πήγαζε ἀπό τήν ἀγωνία του γιά τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐνθυμοῦμαι σέ μία ἀπό τίς Συνόδους τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας, ἐκφράζοντας τήν ἀγωνία του αὐτή εἶπε χαρακτηριστικά: «Ἐάν δύο Προκαθήμενοι παρεξηγηθοῦν μεταξύ τους καί βρίσκονται σέ διάσταση, μέ τόν φυσικό τους θάνατο παύει ἡ διαφορά, διαμάχη ἤ παρεξήγηση μεταξύ τους. Ἐάν ὅμως ἡ διαφορά καί διαμάχη διασπάσει τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τότε αὐτή θά ὑφίσταται καί θά τήν ταλαιπωρεῖ ἴσως καί γιά αἰῶνες. Γι᾽ αὐτό καί πρέπει νά ἐργασθοῦμε σκληρά γιά νά διαφυλάξουμε αὐτή τήν ἑνότητα». Αὐτή ἡ ἐκκλησιολογική τοποθέτηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, θεωρῶ ὅτι ἦταν ἡ βάση τῆς ἀγωνίας ὅλων τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Μέσης

Ἀνατολῆς. Ἰδιαιτέρως αὐτή ἐκφράστηκε καί μέ τή δήλωση τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ.κ. Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος μέ ἔμφαση τόνισε ὅτι, «πάνω καί ἔξω ἀπό πρόσωπα, γεγονότα, πολιτικές ἤ ἄλλες καταστάσεις εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ».

Ἀνέφερα πιό πάνω ὅτι ἡ Σύναξη αὐτή εἶναι ἐλπιδοφόρα, παρ᾽ ὅτι διαψεύσθηκαν οἱ δημοσιογραφικές καί παραταξιακές προσδοκίες πολλῶν, οἱ ὁποῖοι περίμεναν νά ἀκούσουν μέ ποιοῦ τό μέρος θά συνταχθοῦν οἱ Προκαθήμενοι ἤ ἄν μέσα ἀπό τό ἀνακοινωθέν θά ἄφηναν κάποια ἴχνη πού θά πρόδιδαν τίς ἀνθρώπινες ἤ κατά τά συμφέροντα προτιμήσεις τους. Πιό ἀνησυχητικό, ὅμως, στοιχεῖο ἀναδείχθηκε ἡ ἀνάγνωση καί παρουσίαση τοῦ ἀνακοινωθέντος. Φοβοῦμαι ὅτι ἡ ἐκκοσμικευμένη ἀντίληψη τῶν πραγμάτων καί τό ὅλο φρόνημα πού ἐπικρατεῖ δέν μᾶς ἄφησαν νά δοῦμε τό οὐσιαστικό μήνυμα τῶν Προκαθημένων, τό ὁποῖο εἶναι καί τό ΜΟΝΟ πού μπορεῖ νά ἀναδειχθεῖ ὡς λύση, πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, ἄν κατανοηθεῖ ὀρθόδοξα καί προφητικά.
Γι᾽ αὐτό καί θά ἤθελα νά ἐστιάσω τήν προσοχή μας στήν οὐσία αὐτοῦ τοῦ μηνύματος καί νά προβοῦμε σέ κάποια σύντομα ἐκκλησιολογικά καί θεολογικά σχόλια, μέ τήν προσδοκία ὅτι μποροῦν νά γίνουν ἀφυπνιστικά μέσα γιά ὅλους ὅσους αἰσθάνονται τήν εὐθύνη ἔναντι τοῦ εὐλογημένου Σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Στή συνέχεια θά παραθέσω τρία χαρακτηριστικά σημεῖα τοῦ πολυσήμαντου αὐτοῦ ἐκκλησιολογικοῦ κειμένου.

Πρῶτον, ἐκφράζει τή θέση ὅτι τό βασικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νά συνεχίσει τό ἱεραποστολικό ἔργο τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἀποστόλων σέ ὁλόκληρη τήν οἰκουμένη, «ἡ ὁποία λαχταρᾶ καί προσδοκᾶ στό ἐλπιδοφόρο μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου». Συνεπῶς, κάθε ἄλλο θέμα ἤ πρόβλημα τό ὁποῖο ἀποτελεῖ πρόσκομα στήν διάδοση τοῦ Εὐαγγελικοῦ Μυστηρίου, «ὅτι ὁ Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί» καί «ἐν αὐτῷ (τῷ Θεανθρώπῳ) ἐσμέν πεπληρωμένοι (πνευματικά ὁλοκληρομένοι)» θά πρέπει νά ὑπερβαίνεται μέ κάθε τρόπο καί θυσία, ὥστε «νά μήν ἀργεῖ τό Εὐαγγέλιο».
Δεύτερον σημεῖο εἶναι ἡ πρόθεση καί διάθεση τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων νά ἐπιλύσουν τήν μεταξύ τους δικαιοδοτική διαφορά μέ σκοπό «νά φθάσουν στήν Εὐχαριστιακή Κοινωνία». Εἶναι πολύ σημαντική αὐτή ἡ ἀναφορά διότι θέτει τόν σκοπό καί παρουσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν μελῶν της, πάνω στήν μυστηριακή ἐν Χριστῷ κοινωνία. Σκοπός δέν εἶναι ἡ διεκδίκιση ὁρίων και δικαιοδοσιῶν, ἀλλά ἡ ἑνότητα τῆς πίστεως ὡς μετοχῆς στήν ἄκτιστη χάρη τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία μᾶς συναρμολογεῖ καί συνέχει εἰς ἕνα Σῶμα, ἕνα Πνεῦμα, μία προσδοκία, τήν αἰωνιότητα. Δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι Ἐκκλησία τόσο τῶν παρόντων τοῦ αἰῶνος

τούτου, τά ὁποῖα φθείρονται καί παρέρχονται, ἀλλά Ἐκκλησία τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, τῆς μακαριότητος τῆς ἀφθαρσίας, πού πληροῦται ἀπό τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (χαρά, ἀγαθότητα, εἰρήνη,πραότητα, ἑνότητα, πίστη, ταπείνωση κλπ).
Τρίτον, τέλος, πού ἐπισφραγίζει ὅλα τά πιό πάνω εἶναι ἡ ἀναφορά ὅτι «οἱ Μακαριώτατοι καί Ἁγιώτατοι Προκαθήμενοι στό πνεῦμα τῆς συνάντησης αὐτῆς κάλεσαν ὅλες τίς πλευρές νά ἐργασθοῦν (σημ. σχετικά μέ τό Οὐκρανικό ζήτημα) γιά τήν ἐπίτευξη τῆς Εὐχαριστιακῆς ἑνότητας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

Ἡ ἐκκλησιολογική αὐτή θέση τῆς Σύναξης τῶν Προκαθημένων δηλώνει μία πραγματικότητα, ἡ ὁποία ἰσχύει ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους μέχρι καί σήμερα. Ἡ Θεία Εὐχαριστία ἐκφράζει τήν καθολικότητα καί τήν ἑνότητα τῆς Μίας, Ἁγίας, Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μετέχει στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας στήν ὁποία ἀνήκει καί ἀρνεῖται νά μετάσχει στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη μίας ἄλλης τοπικῆς Ἐκκλησίας (ὄχι γιά λόγους πίστεως), διασπᾶ τήν ἑνότητα τοῦ Σώματος. Ἡ Εὐχαριστιακή Σύναξη δέν εἶναι μία ἐκδήλωση τοπικοῦ χαρακτήρα ἤ ἔστω μέσου χορήγησης ἀτομικά τῆς χάριτος, ἀλλά μία πράξη ἤ γεγονός σύναξης ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἔστω καί ἄν γίνεται κατά τόπους κεχωρισμένα. Στήν Ὀρθοδοξία ἡ Κοινωνία προηγεῖται τῆς ἐπικοινωνίας. Καί τοῦτο ἐπειδή «τόν ἄρτον ὅν κλῶμεν, οὐχί κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἕν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, οἱ γάρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνός ἄρτου μετέχομεν» (Α΄ Κορ. ι΄,15). Αὐτό δηλώνει ὅτι ἡ κοινωνία δέν εἶναι ἁπλῶς κοινωνία τῆς χάριτος, ἀλλά καί κοινωνία μεταξύ μας, μεταξύ τῶν ἁγίων (πιστῶν). Ἡ Κοινωνία τοῦ ἑνός Ἄρτου φανερώνει τήν ἑνότητα, κοινότητα, κοινωνία καί ἔτσι μέ βάση αὐτό τό κοινό χαρακτηριστικό μποροῦμε νά ἐπί-κοινωνοῦμε καί νά ὁμολογοῦμε τήν ἑνότητα τῆς Μίας Ἐκκλησίας. Ἔξω ἀπό αὐτή τήν ἐμπειρία καί πραγματικότητα ἡ ἐπικοινωνία δέν θά ἐδράζεται ἐπί τοῦ κοινοῦ βιώματος, ἐπομένως ἡ ἑνότητα θά ἀναζητεῖται σέ κανονικά δικαιώματα, προνόμια καί διεκδικήσεις. Συνεπῶς, τά προβλήματα πού ταλανίζουν τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία θά ἐπιλυθοῦν ἐάν καί ἐφόσον ἀποκατασταθεῖ ἡ Εὐχαριστιακή Κοινωνία γιά νά μποροῦμε νά ἐπικοινωνοῦμε ἐν Χριστῷ ἤ ὅπως ἀναφέρουν οἱ Προκαθήμενοι στό Ἀνακοινωθέν τους, οἱ προσπάθειες μας πρέπει νά ἀποβλέπουν «πρός ὄφελος τῆς ἐν Χριστῷ ἑνότητας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Τέλος, ἐπειδή γίνεται πολύς λόγος περί συνοδικότητας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά αὐτή ἐκλαμβάνεται ὡς ἐπισκοποκρατία μέ ἀπόλυτη αὐθεντία, θά ἤθελα νά ἀναφέρω ὅτι μέ βάση τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἐδράζεται πάνω στήν Ἀποστολική Σύνοδο, ἡ συνοδικότητα ἔχει ἤ θά πρέπει νά ἔχει τά ἑξῆς χαρακτηριστικά: Πρῶτον, βάση τῆς Συνόδου εἶναι ἡ Ἐκκλησία μέ τήν ἔννοια τῶν

μελῶν της, τῶν πιστῶν. Πῶς δηλαδή οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς προεστῶτες θά ἐξασφαλίσουν τήν ἐν Χριστῷ ἑνότητα τους καί τήν πνευματική τους ὁλοκλήρωση. Δεύτερον, ἡ διοικητική εὐθύνη τῶν Ἐπισκόπων πηγάζει ἀπό τήν ἡγετική τους θέση, τήν ὁποία λαμβάνουν ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, γι᾽ αὐτό καί ἡ ἐγκαθίδρυσή τους γίνεται στά πλαίσια τῆς Εὐχαριστιακῆς Σύναξης. Ἔτσι καλοῦνται νά ἡγοῦνται (νομοθετοῦν καί ἀνακοινώνουν τίς ἀποφάσεις) τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι ἑνός ρυθμιστικοῦ ὀργάνου, κατά τά πρότυπα τοῦ κοσμικοῦ πολιτειακοῦ συστήματος. Τρίτον, κέντρο τῆς Συνοδικότητας εἶναι ἡ Εὐχαριστιακή Κοινωνία, ἀφοῦ κυρίως, πέραν τῶν διοικητικῶν μεριμνῶν, συνέρχονται οἱ Ἐπίσκοποι γιά νά ρυθμίσουν τά τῆς πίστεως καί ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε οἱ πιστοί ἀξίως νά φθάσουν στήν μυστηριακή κοινωνία μέ τόν Χριστό.

Δυστυχῶς, πρέπει νά ὁμολογήσουμε, ὅτι τά τελευταῖα χρόνια ἀφαιρέσαμε ἀπό τούς ἑαυτούς μας, λόγῳ τῆς ἐσωτερικῆς διάσπασης, τό δικαίωμα νά λειτουργοῦμε Πανορθοδόξως Συνοδικά μέσα σέ αὐτό τό πνεῦμα. Ταπεινά ἐκφράζω τήν ἄποψη ὅτι θά πρέπει, τουλάχιστον, περιφερειακά ἤ μεταξύ ὁμοφρόνων Ἐπισκόπων νά πραγματοποιοῦνται Σύνοδοι-Συνάξεις, ὄχι γιά νά συζητοῦν δικαιοδοτικά ἤ κανονικά προβλήματα, ἀλλά κυρίως ἐκκλησιολογικά καί θεολογικά, τά ὁποῖα πρακτικά θά βοηθήσουν νά βροῦμε συλλογικά τόν προφητικό λόγο καί χάρισμα τῆς ἀποστολῆς μας, γιά νά μπορέσουμε νά βοηθήσουμε τόν κόσμο, ὁ ὁποῖος ἀπέλπιδα ἀναζητεῖ τήν ψυχική λύτρωση, ἀπό τήν καταδυναστεία τοῦ ἐμπαθοῦς κόσμου τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ τακτική αὐτή δέν εἶναι ξένη πρός τή ζωή καί παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Μέγας Βασίλειος στήν ἀγωνιώδη προσπάθεια του νά βοηθήσει στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων πού ταλαιπωροῦσαν τήν Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς γράφει πρός τόν Μέγα Ἀθανάσιο: «Θεωρήσαμε ἐπιβεβλημένο νά γράψωμεν στόν Ἐπίσκοπο Ρώμης νά δείξει ἐνδιαφέρον γιά τά δικά μας πνευματικά προβλήματα καί νά τοῦ ὑποδείξουμε, ἐπειδή εἶναι δύσκολο ν᾽ ἀποστείλει ἀπό ἐκεῖ ἀνθρώπους σύμφωνα μέ τά κανονικά συνοδικά θέσμια, νά ρυθμίσει τό πρᾶγμα αὐτός προσωπικά. Νά ἐκλέξει δηλαδή ἀπό μόνος του Ἐπισκόπους, ἱκανούς νά ὑποφέρουν τούς κόπους τῆς ὁδοιπορίας, ἱκανούς ἐπίσης λόγῳ τῆς πραότητας καί τῆς πνευματικῆς θερμότητας τοῦ χαρακτῆρα τους νά νουθετήσουν τούς διεστραμμένους μεταξύ μας, ἔχοντας σύμμαχο τή δύναμη τοῦ ἐπιτηδείου καί πειστικοῦ λόγου». Ὥστε, ὅταν θέλει ὁ Θεός καί ἔλθουν ἐδῶ, νά μήν ἀφήσουν σχίσματα στίς Ἐκκλησίες, ἀλλά νά συγκεντρώσουν μέ κάθε τρόπο σέ ἑνιαῖο σῶμα ὅλους τούς ὁμόφρονες, οὕτως ὥστε ὁ ὀρθόδοξος λαός νά μήν διασπᾶται σέ πολλά κομμάτια ἀκολουθώντας τούς προϊσταμένους του στή διάσπαση. «Πάντα γάρ δεῖ σπουδάσαι δεύτερα ἡγήσασθαι τῆς εἰρήνης καί πρό πάντων τῆς Ἐκκλησίας ἐπιμεληθῆναι, ὡς μή ἀσθενεῖν ἐν αὐτῇ τήν ὀρθήν μερίδα περί τά πρόσωπα σχιζομένη». (Μ. Βασιλείου, ἐπιστολή 69, Ἀθανασίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας).